

teriorem nemo dare potest nisi per se ipsum. Potest tamen ita concipi ut non obliget, donec votum exterius per procuratorem proferatur, et tunc obligare incipiat. Quia quoad hoc eadem est ratio de voto, quae de juramento, vel matrimonio, aut aliis contractibus. Nam ex natura rei nihil repugnat hic modus pacisendi cum Deo, et per jus ecclesiasticum non invenitur absolute prohibitum; an vero et quomodo locum habeat in professione religiosa, infra suo loco dicetur. Posito autem hoc modo vovendi, non obligatur quis voto alieno, sed proprio, tum quia, moraliter loquendo, quod alius facit nomine meo, et ut minister a me deputatus, ego facio; tum etiam quia obligatio proxime nascitur ex proprio consensu, quem ego praesto; actio autem procuratoris est veluti conditio requisita, ut ex meo consensu oriatur obligatio, sicut de juramento etiam dictum est. Et ita responsum est ad dictum c. *Sciendum*.

CAPUT X.

UTRUM POSSIT ALIQUIS VEL TENEATUR VOTUM SUUM IMPLERE PER ALIUM?

1. Hic explicanda a nobis est circumstantia *quibus auxiliis*, quatenus cadere potest sub obligationem voti, vel illi repugnare, id est, an votum obliget ad sui observationem, etiam per alium, quando vovens non potest per se ipsum illud implere, vel etiamsi possit per se implere, an liceat illi implere per alium, et non per se. Et ut brevius ac distinctius agamus, dicemus prius de votis personalibus, pos-tea de realibus, et ultimo de mixtis.

2. *Prima assertio: nemo tenetur votum personale implere per alium, si per se non potest.* — Dico ergo primo: nemo tenetur votum personale implere per alium, si non potest per se ipsum. Est communis sententia Theologorum in 4, d. 38, ubi præsertim Palud., q. 3, art. 3; Ant., 2 p., tit. 11, c. 2, § 5; Abulen., in c. 30 Numer., q. 97; Soto, lib. 7, q. 2, art. 1, circa finem; Sylvest., *Votum*, 2, q. 10; Ang., *Votum*, 3, n. 7, et reliqui Summistæ, et Canonistæ, in cap. *Licet*, de Voto, et aliqui in cap. 1. Soletque probari a simili ex L. *Idem*, 25, ff. de Pactis, ubi dicitur *personale pactum ad alium non pertinere*. Tamen aliter ibi dicitur pactum personale, quam hic dicatur votum. Nam ibi dicitur pactum personale, quod fit cum persona, sive fiat de rebus, sive de operibus ejus; hie autem votum personale

dicitur, quod est de actu personæ voventis; nihilominus potest a simili aliquod argumentum inde sumi. Propria vero ratio est, quæ sumitur ex definitione voti personalis. Nam est de actu et opere voventis; sed opus alterius non est opus voventis; ergo tale votum non obligat ad actum alterius; ergo non obligat, ut per alterum impleatur.

3. *Objectio. — Solutio.* — Dices: interdum fit votum peregrinandi per alium, mittendo, verbi gratia, religiosum, qui pro me visitet sancta loca, et eodem modo potest voveri oratio, vel jejunium. Respondeo, neminem posse proprie promittere actum alterius, et ita votum, ut cadit in actum alienum, nec personale esse, nec reale, quia actus alienus non est proxima materia voti. Solum ergo esse potest quasi objectum, seu materia circa quam versatur actus proxime promissus; nam qui vovet jejunare aut peregrinari per alium, non vovet jejunare, sed procurare ut alter pro se jejunet, aut mittere alium qui peregrinetur loco illius. Et tunc consideranda est actio quam proxime vovens exercet; nam si resolvitur in collationem pecuniae, aut æquivalentis, est votum reale, ut votum dicendi Missam per sacerdotem reale est; si vero sit tantum personalis actio, ut rogare, præcipere, etc., tunc votum est personale, et proxime impletur per propriam actionem voventis, qua procurat actionem alterius: alter vero solum materialiter implet rem promissam, juxta obligationem quam vovens potuit illi imponere, vel ipse voluit sponte suscipere.

4. *Primum corollarium: qui simpliciter votit, non teneri, imo nec posse per alium votum implere.* — Hinc sequitur primo eum, qui simpliciter vovit aliquid facere, non solum non teneri, verum etiam nec posse suum votum implere per alium, nec jure, nec facto. Probatur prior pars, quia si potest per se ipsum impletare, non potest licite impletare per alium; quia plus vovit, scilicet, facere per se ipsum; hanc enim quasi reciprocum relationem includit materia talis voti, quia est veluti vitalis actus, qui involvit intrinsecam habitudinem ad ipsum operantem. Et hinc probatur posterior pars, nam, licet quis non possit per se impletare tale votum, et velit impletare per alium, non poterit. Probatur, quia si vovit jejunare, licet jubeat alteri ut pro se jejunet, quia ipse non potest, non implet votum, quia non vovit jubere, sed facere, quod longe diversum est; et licet alter pro ipso jejunet, ipse non jejunat, et ita non facit quod promisit. Unde licet in

eo casu honeste faciat jubendo, vel procurando jejunium alterius, non facit tamen aliquid quod pertineat ad talis voti observacionem. Quod si votum a principio fuit extensum ex intentione voventis ad jejunandum, vel, si non posset, procurandum ab alio, tunc quidem implet votum per seipsum, quia per se procurat aut exercet actionem, qua immediate votum impletur.

5. *Secundum corollarium: quando quis etiam culpabiliter fit impotens ad impletum votum, non tenetur per alium implere, si sit personale.* — Secundo sequitur, non solum quando absque culpa propria fit quis impotens ad impletum suum votum, verum etiam si sua culpa impotentiam contraxerit, non teneri per alium implere personale votum, sed absolute excusari, quando aliud expresse non votit. Ita sentit Sylvester, *Votum*, 2, q. 7 et 10, in fine; Navar., c. 12, n. 55 et 56; Soto, et alii ex supra relatis. Probatur ex dictis, quia culpa commissa in transgressione voti non obligat ad aliquid, quod promissum non fuit, neque in re promissa continetur; sed implere per alium rem promissam, non fuit in voto personali promissum; ergo. Præterea, licet post culpam commissam in transgressione voti opus promissum per alium fiat, non persolvitur votum prius factum; ergo nulla est talis obligatio.

6. *Objectio. — Fit satis objectionibus.* — *Ad primum.* — *Ad secundum.* — *Ad tertium.* — Dices: licet non solvatur formaliter, solvitur per quamdam compensationem, eo modo quo in tali casu solvi potest. Propter hoc Angelus supra oppositum docet, nimurum, si fuit in mora, teneri ad impletum per alium, quia tenetur compensare. Probatur, tum quia Deut. 23 dicitur: *Si moratus fueris, impulabitur tibi in peccatum;* tum etiam quia in Leg. 2, ff. Si quis cautionibus, et cæt., in principio, dicitur, reum, qui promisit sistere in judicio, liberari ab obligatione, si negotium transgit, prius quam sisti oporteret, secus si post; sic ergo in præsenti. Tum denique quia in cap. final., de Injur., dicitur teneri, qui damnum dedit sua culpa, ad satisfaciendum. Et hanc sententiam sequitur Anton., 2 p., tit. 11, c. 2, § 5. Potest pro eadem sententia referri Sylvester, *Votum*, 2, q. 10, qui pro illa refert Archid., et illi assentire videtur in vers. *Distinguit tamen.* Postea vero in fine totius questionis oppositum clare docet. Denique sumitur illa sententia ex Panormitan., in c. 1, de Voto, n. 4, et in c. *Licet*, n. 14. Sed haec sententia supponit unum falsum, scilicet, eum, qui transgressus est votum personale, teneri ad faciendam compensationem et quasi restitucionem. Quod si votum a principio fuit extensum patebit a fortiori ex dicendis infra de tempore obligationis voti. Hoc autem fundamento destructo, ruit illa sententia. Et præterea illo dato, non inferetur ex illo, teneri votum ad impletum votum per alium, nisi omnis alius modus esset impossibilis. Ad objectionem ergo respondeo, non teneri transgressor voti ad aliquam compensationem. Ad primum Angeli respondet, solum probare peccasse illum, qui fuit in mora, non vero teneri ad aliud quam ad poenitentiam. Ad secundum negatur consequentia, quia dispositio illius legis est in ordine ad judicium externum, et in ordine ad punitionem delicti, ut ibidem dicitur. Ad tertium etiam negatur consequentia, quia transgressio voti non est contra justitiam, sicut damnum cum injuria factum.

7. *Tertium corollarium: non tenetur quis votum implere per alium, licet potentia a principio extiterit quando factum fuit.* — Tertio sequitur, hanc assertionem procedere, etiamsi potentia implendi tale votum a principio extiterit, quando votum fuit factum, et sive vovens præsciverit impedimentum, sive non, dummodo eadem fuerit intentio voventis. Hanc ampliationem addo propter varia dicta Canonistarum. Host. enim, in c. *Licet*, de Voto, n. 4 et 5, absolute dicit, in eo casu, quando potentia fuit a principio, obligare votum, ut per alium impletur, si fieri potest, ne votum fuerit irrisorium. Quod sequitur Navar., d. n. 55, dicens absolute teneri aliquem impletare votum per alium, quoties tale est ut per alium impleri possit. Sed merito hoc limitat Panorm., n. 13, ut solum locum habeat, quando vovens non ignorabat impotentiam suam, nam tunc solum procedit ratio Hostiensis. Si enim ignorabat, potuit bona fide vovere facere per se, quod putabat sibi esse possibile. At vero si sciebat per se non posse, eo ipso videtur vovisse facere per alium, quia non voluit promittere aliquid impossibile cognitum, nec præsumitur fecisse votum irrisorium. Et hoc sequuntur Angel. et Sylvester. Verum tamen hoc ipsum solum procedit ex præsumptione; unde non limitatur. assertio posita, sed præsumitur aliud esse votum, et id eo dixi in hoc corollario: *Dummodo eadem fuerit intentio*, in quo (quod spectat ad forum conscientiae) non præsumptione, sed declara-

tione voventis standum est ; quia fieri potest ut non intenderit rogare , vel imperare , aut aliter procurare per alium facere, sed per se, vel ex temeritate, et arroganti inconsideratione, vel quia sperabat fore ut aliquando posset. Unde si verba voti tantum sonent actionem propriam, ut jejunare, orare, visitare, et vovens declareret non intendisse promittere facere per alium, non obligatur facere, quia obligatio non excedit intentionem, et quia non potest plus operari superveniens impedimentum, quam existens tempore voti, cæteris paribus. Quin potius licet non possit vovens certo scire se habuisse intentionem non vovendi agere per alium, satis est quod non judicet se habuisse intentionem ita vovendi, ut non sit obligandus ad implendum tale votum per alium, sed potius judicandum sit tale votum indiscretum, et vanum, quia hoc potius colligitur ex tali modo vovendi, et in verbis voti (ut supponitur) nullum est fundamentum ad illam intentionem præsumendam.

8. Quartum corollarium : qui vovit agere aliquid per alium, satis implet votum exhibendo actionem accommodatam per se ipsum. — Quarto infertur, quando quis expresse vovit agere aliquid per alium, satis implere votum exhibendo actionem accommodatam voto, quam per se potest facere. Hæc autem action varia esse potest : interdum enim solum esse potest rogare aut intercedere cum alio, et tunc id satis est, sive alius faciat, sive non, dummodo vovens sufficientem diligentiam fecerit ex parte sua, quod prudenti arbitrio relinquendum est juxta negotii qualitatem. Aliando esse potest actus præcipiendi, seu ordinandi pro ratione sui muneris; ut si prælatus religious voveat orationes suorum subditorum pro aliqua necessitate, satisfaciet eas imperando, vel ordinando modo consueto. Non credo tamen teneri ad explicandum subditis suum votum, quia votum suum non obligat alios, nec ratione illius tenetur illos magis cogere vel obligare, quam juxta regulam vel consuetudinem soleat similes actus injungere, et sic ordinando satisfacit voto suo, etiamsi fortasse alii non omnino illud exequantur. Denique potest actio hæc includere conventionem cum alio, et obligationem ut actum promissum faciat quasi ex pacto, vel justitia, ut cum quis mittit alium ad peregrinandum, dando illi necessarios sumptus, vel quid simile, et tunc cum proportione dicendum est, satis esse ut vovens faciat id quod est ex parte sua, etiamsi aliis postea non im-

pleat, et præsertim si tale votum resolvitur in reale , vel de illo habet aliquid admixtum ratione expensarum : nam si vovens illas semel solvit, licet alter inique et injuste agat, non exequendo promissum . credo non teneri voventem ad iterum faciendos similes sumptus. Sicut, qui promisit dicere Missas per alium, et dedit stipendium, et bona fide alium obligavit ad eas dicendas, licet ille injuste deficiat, non tenetur vovens iterum eleemosynam dare, quia jam implevit votum quoad actionem et rem quæ ad ipsum poterat pertinere. Si autem actio non habet sumptus annexos, et vovens illos non amisit, sed recuperavit stipendium, tunc tenebitur iterum procurare, ut votum impleatur, si tempus, pro quo obligabat, adhuc durat , juxta dicenda inferius c. 10. Et hæc de votis personalibus.

9. Vota realia obligant ad impletionem per alios, quando quis per se non potest. — Secundo loco dicendum est de realibus votis, de quibus Doctores supra allegati communiter docent obligare, ut per alium impleantur, quando vovens non potest per se illa implere. Ratio est, quia hæc vota non tam sunt de actionibus dicentibus intrinsecum respectum ad voventem, quam de rebus, vel actionibus, quæ per alios possunt executioni mandari. Ut votum eleemosynæ obligat ad exhibendam pecuniam; eleemosyna autem ipsa per famulum fieri potest, et votum de ædificando templo, data pecunia, per alios impletur. Atque hæc quidem sententia quoad doctrinam intentam vera est ; si quis tamen recte consideret formalem (ut sic dicam) impletionem voti realis, differentiam vix inveniet inter ipsum et personale, quatenus a vovente ipso utrumque impleri potest et debet. Ut autem qualis esse possit differentia, clare percipiatur, adverto in voto reali duo considerari posse : unum est exhibere pecuniam promissam; aliud est facere et exequi opus ad quod pecunia promissa est.

10. Duo consideranda ad differentiam voti realis et personalis dignoscendam. — Objectio. — Solutio. — Quod ad primum attinet, dico tale votum obligare voventem, ut per se votum exequatur, et non per alium, quia tenetur de suo implere, non de alieno, non solum quia non potest de alieno arbitrio suo disponere, sed etiam quia non tenetur petere ab alio ut tales sumptus faciat, quia ex vi talis voti realis id non promisit. Et in hoc servatur quedam propria inter votum personale et reale, quod, sicut in personali, qui non potest per se implere,

non tenetur per alium, ita in reali, si quis in pauperiem incidat, et non possit de suo expendere quod promisit, non tenetur procurare ut alius faciat, nec eleemosynam ab aliis petere, ut votum impleat; quia ex vi voti hoc in eo non continetur, nisi ex conditione personæ et circumstantiis colligi possit, hanc fuisse intentionem ejus. Et tunc votum erit potius personale, quam reale, vel erit duplex, et ante omnia obligabit personale, quia petere eleemosynam ad faciendum opus pium materia est voti personalis, et quoad illam partem certum est non obligare ad faciendum per alium. Exulta autem illa parte, et acquisita eleemosyna, jam votum erit reale, ejusque leges sequentur; votum ergo reale quoad suam partem obligat unumquemque, ut per se faciat, non per alium. Dices : si quis non implevit vivens reale votum, tenetur implere per hæredem. Respondeo, imprimis si absolute vovit eleemosynam vel aliud pium opus facere, teneri dum vivit facere; atque adeo per se. Si tamen vel fuit in mora culpabili, vel a principio non intendit aliter se obligare, verum est debere per hæredem facere, nimurum præcipiendo ut de suis bonis opus fiat, et tunc jam per se implet votum quoad illam partem, quia de suo impleri vult, et ipse præcipiendo facit quod ad illum spectat, sicut quando præcipit famulo ut det eleemosynam.

11. Unde quod spectat ad secundum, scilicet, consumptionem pecuniae, in tali usu aliquid est personale pertinens ad voventem, quod non potest per alium fieri, scilicet, præcipere ut fiat ex illa opus promissum, imo et diligentiam adhibere ut impleatur, quoad fieri possit. Nam hæc obligatio penes ipsum voventem est, et non potest alteri delegari, nisi aliud fuerit in voto expressum. Quia quoad hoc, votum includit eamdem habitudinem ad voventem, quam votum personale. Aliquid vero est in illo usu, quod non tenetur ex vi talis voti per seipsum vovens explere, sed potest famulo aut ministro committere, ut distribuere actu eleemosynam in pauperes, vel ædificare templum. Hoc vero non est propter specialem proprietatem voti realis, sed quia illa non est materia talis voti; generale autem est omni voto, ut non obliget extra suam materiam. Cujus signum est, quia si quis vovisset suis propriis manibus dare eleemosynam, vel personaliter laborare in templo, quod suis sumptibus ex voto ædificat, teneretur id facere per se, nec satisfaceret faciendo per alium; quia jam, quoad id, votum

13. Qui non potest votum implere quoad partem personalem, tenetur saltem quoad partem realem. — In posteriori vero casu , licet quis non possit implere votum quoad partem personalem, tenetur quoad partem realem, ut si non possit ire ad S. Jacobum, tenetur mittere eleemosynam, quam illuc perveniendo facere promiserat; et si non potest personaliter ire ad bellum, tenetur mittere quos secum deferre promiserat, non in proprium famulatum, sed in auxilium et subsidium belli. Ratio est, quia illa duo, licet fuerint conjuncta, non sunt connexa, nec unum proprie

est accessorium alterius, et ita in virtute illa sunt duo vota distincta : et ideo si unum impleri potest, licet aliud non possit, servandum est quod potest. Sic etiam in casu supra proposto, si quis promittit suis sumptibus ex proprio ac personali labore templum ædificare, licet laborare non possit, tenetur suis sumptibus ædificare, quia illa etiam non sunt per se connexa, sed tanquam duo vota distincta. Item, qui promisit dare eleemosynam suis manibus, licet infirmitate vel aliter impeditur, et non possit per se dare, tenebitur per alium dare aut mittere ; quia etiam ibi non est per se connexio, et præterea ibi eleemosyna est principale, alia est circumstantia ejus, et quasi accessorium ; cessante autem accessorio, non cessat principale. Ita sumitur ex Innocentio, in c. *Licet*, de Voto, et ibi Panorm., n. 12 et sequentibus, et alii. Consentunt Sylvest., Angel., Anton. et alii, locis citatis. Solumque occurrit advertendum, hæc intelligenda esse per se, et considerata natura et materia talium votorum, nam ex intentione voventis possunt hæc ita colligari, ut unum ponatur tanquam conditio necessaria ad obligationem alterius, et tunc non aliter obligaret votum, ut si vovet ire ad S. Jacobum, et, si illuc perveniret, dare eleemosynam, et non aliter, et sic de aliis. Tunc enim votum esset conditionatum quoad illam partem, unde conditione non impleta non obligaret; sicut etiam in priori causa posset intentio ferri ad expensas per se, vendo de illis eleemosynam facere, si peregrinari non posset, et tunc clarum est votum obligare, sed hoc est accidentarium, et oportet ut certo constet. Hic vero occurrerant difficultates ex c. *Licet*, et cap. *Super his*, de Voto, quæ in capite sequenti melius tractabuntur.

CAPUT XI.

UTRUM OBLIGATIO VOTI IPSO FACTO VEL JURE
TRANSEAT AD HÆREDES?

1. *Formalis voti obligatio non extenditur ad hæredes voventis.* — Hæc quæstio annexa est duabus præcedentibus: nam pertinet ad explicandas personas ad quas extendi potest obligatio voti, vel potius per quas potest et debet votum impleri. Supponitur autem ut clarum, propriam et formalem (ut sic dicam) voti obligationem non extendi ad hæredes, quia, licet repræsentent personam defuncti, vere tamen sunt personæ ab illo distinctæ, quæ promissione ejus formaliter obligari non

possunt, ut ostensum est c. 8, et in simili lib. 2 de Juramen., c. 24; est ergo quæstio de alia obligatione justitiae, quæ ad hæredes transeat ex voto defuncti.

2. Addidi autem in titulo, *ipso facto, vel jure*, ut excludam peculiare mandatum ipsius testatoris; nam si hoc intercedat, clarum est teneri hæredem ad voluntatem testatoris implendam, et ex hac parte posse obligari ad implendum votum defuncti, quod ipse præcepit impleri; tunc autem dicetur obligatio voti transire ad hæredem, non ipso facto, vel jure, sed media voluntate testatoris. In hoc autem puncto observanda est differentia inter vota personalia et realia: nam personalia non transiunt ad hæredem, etiam volente et præcipiente testatore, nisi hæres sponte sua acceptet, et faciat suam promissionem defuncti, juxta c. *Licet*, de Voto, et dicta supra cap. 8, quia hoc onus personale non est conjunctum cum hæreditate, sed cum persona, et ideo non potest testator suo solo arbitrio illud imponere hæredi nolenti illud acceptare. Et ita docent Paludanus et alii statim referendi.

3. *In institutione hæredis voluntaria, potest testator hæredi relinquere hæreditatem sub conditione cuiusdam voti implendi.* — Verum est tamen, quod ubi institutio hæredis esset omnino voluntaria, posset testator sub hac conditione hæreditatem Petro extraneo relinquere, ut tale votum suum peregrinationis, aut pii belli personaliter impletat, alias illam amittat; et tunc hæres teneretur votum testatoris implere, non absolute, sed ut posset hæreditatem obtinere vel retinere, juxta modum institutionis. Imo addit Abul., 3 Reg. 15, q. 19, quod si testator instituat hæredem voluntarium, ei-que in testamento præcipiat, ut pro se votum peregrinationis, aut aliud simile impletat, tenerit hæres, si adeat hæreditatem, implere votum, etiamsi vivente testatore nihil promiserit vel acceptaverit; et si nolit, posse per censuras compelli ad implendum votum, vel hæreditatem relinquendam, licet testator hanc conditionem non expresserit, quia præsumitur ex conjecturata mente illius. Sed hic rigor nimius est, et contra verba juris, quæ requirunt voluntariam acceptationem hæredis; neque est cur præsumatur illa voluntas testatoris, cum nec illam expresserit, ut supponitur, nec ad illum rigorem teneretur ex vi voti, ut ex supra dictis constat. Potius ergo videtur illæ esse modulus quam conditio, vel certe petitio ex gratitudine potius quam ex obligatione; secus vero eset si institutio esset conditionata. Et idem di-

cendum censeo de legatario, posse, scilicet, hoc modo obligari, si sub tali conditione legatum relinqueretur. Hæredi autem necessario non videtur posse tale onus imponi per modum conditionis; quia per se habet jus absolutum ad hæreditatem, quod non potest pater, verbi gratia, minuere, et conditionatum reddere, addita conditione voluntaria, ad quam alter simpliciter non tenetur.

4. At vero in votis realibus, certum est posse juste testatorem imponere hæredi onus implendi illa; imo etiam teneri, si revera talia vota non erant extinta, sed durabat eorum obligatio, sive culpabilis fuerit mora, sive non; quia semper tenetur quis implere eo modo quo potest. Item quia semper est debitor Deo illius pecuniae, seu rei; ergo tenetur præcipere ut solvatur; ergo est præceptum justum obligans hæredem. Denique hoc a fortiori constabit ex dicendis. Idemque est cum proportione de votis mixtis, quoad illam partem, in qua realia sunt, ut etiam mox explicabimus. Semper autem hoc intelligitur, quando testator disponit de bonis, quæ vocantur libera, semperque potest tale onus imponere. Unde a fortiori constat, non teneri hæredem ipso facto ad implenda vota defuncti personalia, vel mixta, quoad partem personalem; quia si non obligatur, etiam præcipiente defuncto, nisi in casu et modo explicato, multo minus obligabitur, si testator nihil præcipiat, sed simpliciter hæredem instituat, vel si hæres ab intestato succedat. Et ratio clara est, quia personalis obligatio voti extinguitur cum persona, et quia nullo modo adhæret rebus seu hæreditati; et ideo ex vi illius non transit ipso facto vel jure ad hæredem.

5. *Punctum difficultatis.* — Tota ergo difficultas est de votis realibus, et mixtis, quoad partem realem. Et ratio dubitandi esse potest, quia ad hæredem non transeunt ex vi hæreditatis nisi debita ex justitia; sed obligatio voti non est ex justitia; ergo. Confirmatur primo, quia illa obligatio ut personalis non transit ad hæredem, sed cum persona extinguitur; nec etiam transit ut realis, quia non adhæret rebus ipsis, nec moraliter afficit illas, ut dicantur transire ad hæredem cum tali onere; ergo nullo modo transit. Minor patet ex leg. 2, ff. de Pollicit., dicente: *Si quis rem aliquam voverit, voto obligatur; quæ res personam voventis, non rem quæ voverur, obligat;* et infra: *Res ipsa sacra non efficitur.* Confirmatur secundo, quia alias etiamsi testator declararet suam voluntatem esse, ut tale vo-

tum non impleretur, hæres ex vi hæreditatis teneretur illud implere. Consequens autem vi de religionis, ut constat, quia formaliter non obligatur voto; neque etiam ex vi justitiae, quia non potest obligari ex justitia, nisi ex quasi contractu cum testatore; ibi autem nullus quasi contractus considerari potest, cum testator remiserit, et suam voluntatem satis declaraverit: ergo.

6. *Resolvitur quæstio, et asseritur obligatio voti realis transire ipso jure ad hæredem ex vi hæreditatis receptæ.* — Nihilominus dicendum est obligationem voti realis transire ad hæredem ipso jure seu facto, ex vi hæreditatis receptæ. Hæc est sententia communis; tradit Abul., in c. 30 Numer., q. 98; Palud., 4, d. 38, q. 3, art. 3; Suppl. Gab., q. 2, art. 3, post 3 conclusionem; Sot., d. quæst. 1, art. 1, in fine; Ant., 2 p., tit. 11, cap. 2, § 5; Sylvest., 11; Ang., *Votum*, 3, n. 8 et 9; et Summ. communiter; Navar., d. c. 42, n. 56; Innoc., Hostiens., Panormit., Anton., et alii in c. *Licet*, de Voto. Probari potest primo hæc sententia ex c. *Si hæredes*, de Testam., ubi puniuntur hæredes non adimplentes jussa testatorum, et subditur, *ut vota defuncti adimplentur.* Sed ibi (ut adæquata sit ratio) per vota non videntur significari proprie promissiones, sed voluntates seu desideria defuncti. Et licet comprehendantur propria vota, ille textus in rigore solum loquitur, quando testator illa impleri jubet. Probari etiam solet ex c. *Licet*, de Voto. Sed ibi etiam præceptum patris præcessit, et acceptatio ac promissio filii. Unde ex textu non colligitur patrem id fecisse ex obligatione, nec filium obligandum fuisse, nisi promisisset, ut infra dicam.

7. Magis videtur hoc probare c. *Ex parte*, de Censib., ubi clare supponitur filios teneri, et posse cogi ad solvenda vota parentum. Item facit c. 1, de Solut., quatenus in eo dicitur, teneri filium ad solvenda debita parentum. Expressius habetur in leg. 2, ff. de Pollicit., ubi dicitur: *Qui decimam partem bonorum votit, si decesserit ante solutionem, hæredem illius, hæreditario nomine, decinis obstrictum esse.* Ubi expendo particulam *hæreditario nomine*; nam æquivalet illi *ipso jure, seu facto.* Et pro ratione subditur: *Voti enim obligacionem ad hæredem transire constat.* Ratio vero est, quia per votum reale fit homo debitor Deo illius rei, in qua m votum cadit; sed bona defuncti sunt obnoxia solutioni debitorum ejus, ita ut debita non computentur in bonis; ergo